

VARKENS K.I.
Nederland

april 2010

VOOR VRUCHTBAAR RESULTAAT INHOUD

- *Het voorjaar staat voor de deur*
- **COLUMN** Wil Luijten
- *Locatie in Beeld: Heino*
- **RUBRIEK TIPS**
- **REPORTAGE** Eenvoudig werken met tweede beer
- *Nieuwe inseminatietechniek: vooral meer werk*
- *Opleiding coassistenten*
- *Openingstijden rond de feestdagen*
- *Kleine afzetstijging sperma*
- **RUBRIEK**

VRAAG HET DE DESKUNDIGE

HET VOORJAAR STAAT VOOR DE DEUR

De lente is in aantocht. Dat betekent onder andere dat de buitentemperatuur stijgt. We krijgen warmere dagen, maar vaak nog in combinatie met koude nachten. Een periode om extra op te letten. Bovendien heeft het voorjaar invloed op de vruchtbaarheid van de zeugen.

De buitendienstmedewerkers van Varkens K.I. Nederland zien ieder voorjaar dat op een aantal bedrijven de berigheid van de zeugen verandert. Het gaat dan niet eens zo zeer om het moment waarop de zeugen berig worden, maar wel over de afnemende duur van de berigheid. Het is daarom verstandig in het voorjaar uw inseminatiebeleid eens kritisch onder de loep te nemen. Wees extra alert op de momenten waarop de berigheid begint en eindigt en leg deze

momenten vast. Het verzamelen van deze gegevens geeft een beeld van de gemiddelde lengte van de berigheid op uw bedrijf. Het interval-spenen-bronst en de lengte van de berigheid zijn gerelateerd. Normaal gesproken is een vroege berigheid ook een lange berigheid. Wordt een zeug pas laat berig, dan duurt de berigheid over het algemeen ook niet lang. Mocht u veranderingen zien ten opzichte van de winterperiode, dan is het verstandig actie te ondernemen.

column

Q-KOORTS

Samen met collega Johan de Jong beleefde ik een bijzondere jaarwisseling. Eind vorig jaar en begin dit jaar werden wij ingeschakeld bij de ruiming van door Q-koorts getroffen geitenhouderijen. Een proces met diepgaande gevolgen voor de geitenhouders. Niet alleen economisch, maar zeker ook emotioneel. Het was daarom goed dat de VWA hiervoor mensen gevraagd had die kennis van de geitensector hebben. Mensen die weten hoe ze met geiten om moeten gaan. Varkens K.I. Nederland leverde ondersteuning bij het scannen van de geiten.

Een buitenstaander kan zich amper de situatie voorstellen die de geitenhouder en zijn gezin overkomt. Een invasie van minimaal tien tot

vijftien mensen komt over de vloer om de veestapel te controleren en deels te ruimen. Wat mij opviel, was de manier waarop de geitenhouders met hun dieren omgaan. Ik durf te beweren dat geitenhouders nog een hechtere band met hun geiten hebben, dan de doorsnee zeugenhouder met zijn zeugen. Ze kennen de eigenschappen en afstamming van veel van hun dieren. Elke geitenhouder kan dieren aanwijzen die om uiteenlopende redenen een bijzondere plaats innemen binnen zijn bedrijf. "Dat is die kleine die de kinderen toen en toen met de fles hebben grootgebracht. Die mag nooit weg!" of "Die komt altijd als eerste van de groep de melkstal in." Heel gewone dagelijkse dingen, en dan is het extra wrang als jij moet vertellen dat juist deze dieren drachtig zijn en geëuthanaseerd moeten worden.

Wil Luijten
Reproductiemedewerker

>>

Varkens K.I. Nederland heeft een computerprogramma, PIGSIS, dat de informatie van begin en einde berigheid en de inseminatiemomenten combineert en analyseert.

Hiermee krijgt u een advies over het optimale inseminatiebeleid op uw bedrijf.

Ventilatie

De veranderende omstandigheden buiten de stal door de komst van het voorjaar, moeten zo weinig mogelijk invloed hebben op de omstandigheden in de stal. Kijk daarom kritisch naar het ventilatiesysteem. Zorg dat de ventilatoren goed zijn ingesteld en controleer de instellingen van de klimaatcomputer. Net als in het najaar, wisselen de temperaturen in deze periode sterk. In het voorjaar komt het regelmatig voor dat de dagen lekker warm zijn, maar de nachten nog (erg) koud. Wanneer de instellingen van de klimaatcomputer geen rekening houden met deze wisselingen, komt het stalklimaat in de knoei. Bij sneldalende temperaturen schakelt de ventilatie dan niet snel genoeg terug, waardoor tocht ontstaat en de temperatuur in de stal te snel daalt. Dit kan gevolgen hebben voor de gezondheid en de voeropname en dus voor de conditie van de zeugen in de kraamstal. Tocht kan ook leiden tot meer terugkomers en kleinere toomgrootte. In de inseminatiestal kunnen daardoor problemen ontstaan met het laten zien van de berigheid.

Rui

In het voorjaar komen de zeugen in de rui. Dat betekent dat ze letterlijk en figuurlijk minder goed in hun vel zitten. Dat kan de berigheid negatief

Controleer of de ventilatie voorbereid is op het voorjaar

beïnvloeden. Zorg daarom voor een goede voeding, eventueel met supplementen, die de zeugen door de rui heen helpen. Zeugen die in de lente worden geïnsemineerd, komen in de zomer in de kraamstal. Zorg ervoor dat de ze dan in goede conditie zijn. Zorg voor een optimaal voerpakket en controleer de instelling van dosatoren.

Reinigen

De stijgende temperaturen in het voorjaar zijn ook een goede aanleiding de inseminatiestal eens goed te reinigen. In de warme zomer kunnen bacteriën beter groeien. Dat kan leiden tot witvuilers en lagere reproductieresultaten.

LOCATIE IN BEELD: HEINO

Het Overijsselse Heino is al decennialang de vestigingsplaats van een K.I. station. Aanvankelijk viel het station onder Varkens K.I. NoordOost Nederland, later onder het Varkens Activiteiten Centrum (VAC) en na de laatste fusie maakt het station deel uit van Varkens K.I. Nederland.

De 228 aanwezige beren produceren wekelijks 12.000 doses sperma. Daarmee zit het station aan zijn maximale productie. Het sperma vindt via het distributiecentrum in Deventer zijn weg naar vooral bedrijven in het noorden van het land. Naast productie-beren huisvest de locatie Heino ook fokkerijberen die op het landelijke schema staan. A-fokkers ontvangen op bestelling sperma van deze beren. Het aantal medewerkers is na de varkenspest aanzienlijk gedaald. Waren er in de hoogtijdagen nog 45 personen werkzaam, nu zijn er op de drukke maandag nog een man of elf aan het werk. Een uitbreiding van het station in Heino is afhankelijk van de ontwikkelingen in de landelijke afzet.

tips

1. **Bedrijfsbezoek**

Maak een schema van de momenten waarop uw verschillende adviseurs een bedrijfsbezoek brengen.

Maak, als het mogelijk is, alvast afspraken voor wat langere tijd vooruit. Houd zelf het initiatief.

Plan afspraken zoveel mogelijk op een vast moment in de week.

2. **Laat anderen niet wachten!**

Bel 's ochtends op een vast tijdstip de bestelling van uw sperma door.

Maak het bestellen onderdeel van uw werkplanning voor 9:00 uur, zodat u zeker op tijd bent. Nog beter is het te bestellen voor 8:00 uur of om de bestelling op te geven via de VRS-lijn. Ook is het mogelijk om een vaste bestelling te plaatsen. Dat spaart u en de medewerkers van onze distributieafdeling tijd.

3. **Probleemzeugen**

Creëer een speciale plek voor probleemzeugen. Zieke zeugen en zeugen die slecht ter been zijn,

verdienen extra aandacht. Plaats ze dan ook in wat ruimere ligboxen of in een groepshok, eventueel met een rubbermat of stro. Zorg voor een droge ruimte, een goed klimaat en een rustige omgeving.

4. **Pipet in zeug**

Geef de zeug voldoende tijd het sperma op te nemen.

De opnamesnelheid van sperma verschilt per zeug. Sluit de pipet af met het dopje zodra de tube en het verlengslangetje leeg zijn. Laat de pipet vervolgens nog even zitten. Haal de pipet er pas uit wanneer de zeug het toestaat. Trek niet te hard aan de pipet en voorkom zuigwerking, waarmee u sperma naar buiten trekt. Laat de pipet ook niet te lang zitten. Dat kan namelijk leiden tot irritatie en ontsteking van de baarmoedermond.

5. **Begin van de berigheid**

Let bij het bepalen van het begin van de berigheid op de volgende zaken: de zeug heeft geen interesse voor de omgeving, er is alleen aandacht voor de beer. Er is sprake van duidelijk orenspel. De zeug is goed te benaderen en is rustig. Een stareflex voor de beer is het echte begin van de berigheid. Dit moment is van belang voor de bepaling van het juiste dekmoment.

reportage

Erik Stegink tevreden over gebruik van Date Gate-systeem

EENVOUDIG WERKEN MET TWEEDE BEER

In de inseminatiestal op zijn nieuwe bedrijf in Bathmen (Ov.) werkt Erik Stegink met de 'Vereijken Date Gate'. Dit geautomatiseerde systeem bespaart Stegink niet alleen tijd, het is nu ook eenvoudig de berigheidsstimulatie en -detectie met twee beren uit te voeren. "Dat moet leiden tot betere resultaten."

Bouw je een compleet nieuw bedrijf, dan kun je op alle onderdelen ook volgens de laatste inzichten bouwen. Dat deed Erik Stegink, nadat hij geen uitbreidingsmogelijkheden meer had op zijn oude locatie. In juli 2009 arriveerden de eerste van 500 zeugen op die nieuwe locatie. Het bedrijf heeft twee inseminatieafdelingen van 70 plaatsen, verdeeld over twee rijen. In het gehanteerde driewekensysteem blijven de zeugen tot 28 dagen na inseminatie in de afdeling. Voor de inrichting van deze afdelingen zocht Stegink samenwerking met Varkens K.I. Nederland en stalinrichter Vereijken.

Date Gate

De inseminatieafdeling ziet er op het eerste oog standaard uit. De voorkanten van de boxen zijn grotendeels open, maar voor de trog zit een dichte trespaplaat. "Om het vermorsen van voer en water te voorkomen," vertelt Stegink. "Bovendien kunnen we de van onderen komende verse lucht zo beter naar de kop van de zeug leiden." Voor de boxen loopt een smalle, voor de beer bestemde, gang. Poortjes maken het mogelijk de beer per zes boxen op te sluiten. Een met rode slangetjes verbonden luchtcilinder verradt de mogelijkheid om de

poorten automatisch te openen. De poorten zijn met 160 cm hoger dan normaal. Dat heeft alles te maken met het feit dat Stegink voor de berigheidsstimulering en -detectie met twee beren werkt. Het hoge hek voorkomt dat de beren bij elkaar in één ruimte komen. "Het is heel duidelijk dat zeugen heel verschillend op beren kunnen reageren. Je ziet zeugen die bij de eerste beer matig tot slecht staan en bij de tweede beer een veel duidelijkere reactie geven." Bovendien zorgt de tweede beer voor extra baarmoederactiviteit, waardoor Stegink verwacht dat de zeugen het sperma ook beter

opnemen. De werkwijze met twee beren kan eigenlijk niet zonder een geautomatiseerd systeem. "Anders moet je wel heel veel hekjes openen en sluiten. De Date Gate biedt hiervoor een praktische oplossing."

Zonder toezicht

Stegink speent de zeugen op donderdagochtend. Vanaf dat moment komen de zeugen twee keer per dag met de beren in contact. "Dat gaat automatisch. Ik hoef er eigenlijk niet bij te zijn." De Date Gate laat de beren op de ingestelde tijd toe tot het pad voor de zeugen. Het sissende geluid van de luchtcilinder is voor de beren voldoende signaal om op zoek te gaan. Bovendien weten ze dat ze bij terugkeer in hun hok worden beloond met voer. De beer drukt het poortje open en komt in de eerste ruimte. Na drie minuten opent het tweede hek zich. Wanneer de beer in de tweede ruimte helemaal doorloopt tot het volgende hekje, pikt een elektronisch oog zijn aanwezigheid op. Pas wanneer dat gebeurt, krijgt de tweede beer de mogelijkheid de eerste ruimte te betreden. "Zo blijven de beren drie minuten in iedere ruimte. Je bouwt een vast systeem in. Dat is zeker in het weekend goed. Je bent dan toch wel eens geneigd de beer er maar iets sneller voor langs te jagen." Het systeem brengt de beren vanzelf weer terug in hun hok.

Op zondagavond begint de controle op berigheid. Stegink zet de Date Gate dan op handmatige bediening, zodat hij zelf met een druk op de knop kan bepalen wanneer de beer naar de volgende ruimte kan. Beide afdelingen beschikken over één berenhok. Door een deur in de afdelingsmuur

tussen de beide berenhokken, komen de beren van de ene in de andere afdeling. Stegink weet dat Varkens K.I. Nederland voorstander is van het huisvesten van de beer buiten de inseminatieafdeling. "Maar de bouw was al een heel eind op gang, toen we daar verder naar gingen kijken. Het was eigenlijk niet mogelijk of te duur om het nog anders te doen. De wanden van het berenhok zijn echter wel helemaal dicht, dus is de beer in het hok wel uit het zicht."

Systeem is voordeel

Stegink ziet in het gebruik van de Date Gate een aantal belangrijke voordelen, waarbij het eenvoudig kunnen werken met twee beren er bovendien steekt. Bovendien kost de berigheidsstimulatie de varkenshouder

minder tijd, doordat het automatisch zonder toezicht kan verlopen. Per afdeling zijn de beren dagelijks twee keer drie kwartier voor de zeugen. "Daar hoeven wij niet bij te zijn, al zijn we dat natuurlijk zo nu en dan wel." Net zo belangrijk is het toegenomen arbeidsplezier. "Je brengt er nu een duidelijke structuur in en het werkt goed en overzichtelijk." Het is goed te beredeneren dat deze manier van werken tot betere resultaten moet leiden. Of dit ook werkelijk zo is, kan Stegink nog niet zeggen. Het bedrijf draait nog maar een half jaar en is gestart met een nieuwe zeugenstapel. "Het zijn dus nu allemaal eerste worpszeugen en het is in zo'n situatie toch even lastig alles in het driewekensysteem te krijgen."

NIEUWE INSEMINATIETECHNIEK: VOORAL MEER WERK

Het Spaanse bedrijf Arvet introduceert in Nederland een nieuwe inseminatietechniek: Post Cervicale Inseminatie (PCI). Varkens K.I. Nederland beproefde de nieuwe techniek op het Praktijkcentrum Sterksel en stuitte vooral op arbeidstechnische bezwaren.

Bij de Post Cervicale Inseminatie brengt de inseminator een foampipet in de baarmoedermond. In de pipet zit een katheter die door kan schuiven, waardoor het sperma verder in de baarmoeder terecht komt. Dat is een groot verschil met de gangbare inseminatietechniek waarbij het sperma in de baarmoedermond wordt gebracht, waarna de zeug via baarmoedersamentrekkingen het sperma zelf verder brengt.

Doordat de PCI het sperma dichterbij de eileiders brengt, kan met circa één miljard spermacellen per dosis worden volstaan. Dat is de helft van wat gangbaar is.

In de test kwam echter ook een aantal, vooral arbeidstechnische, nadelen aan het licht. Toepassing van PCI kan alleen wanneer de beer niet aanwezig is, anders belemmert de baarmoederactiviteit het binnendringen van de pipet. Dat houdt in dat er tussen

de berigheidscontrole en de inseminatie altijd minimaal twintig minuten tijd moet zitten. Een deel van de zeugen is dan al weer gaan liggen.

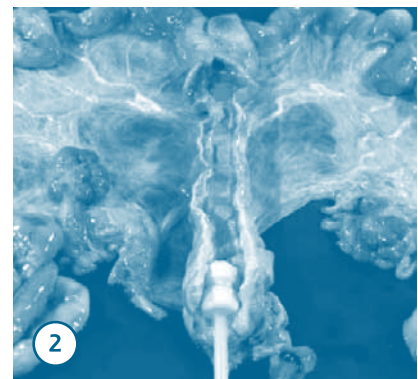
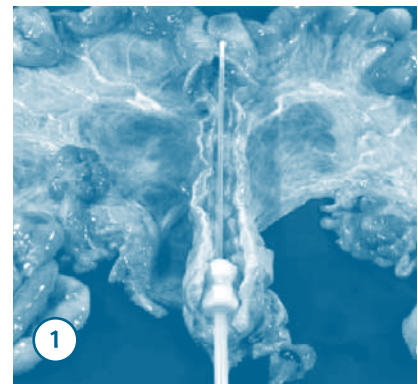
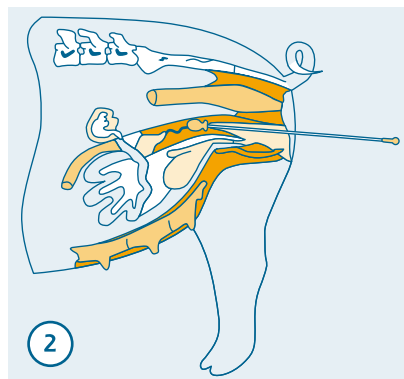
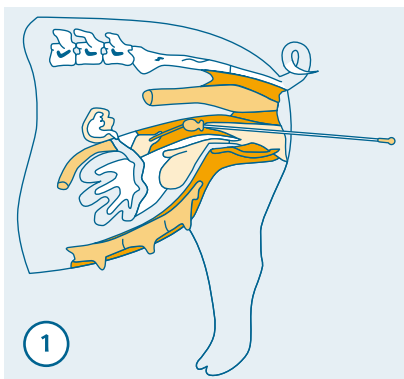
Het vergt dus tijd om de zeugen weer in de benen te krijgen. De berigheid maakt de zeugen onrustig.

Sommige zeugen lopen naar achteren, waardoor insemineren lastig is. Ieder pipet zit apart verpakt, het uitpakken is een extra handeling. Het aanbrengen van de tube op de katheter is lastig en gaat vaak met spermaverlies gepaard. Bij het seriematig insemineren is er bovendien kans dat de katheters met mest in aanraking komen. Vervolgens is het nodig de tube sperma handmatig leeg te knijpen. Tijdens de test liep het sperma soms terug, waardoor de betrouwbaarheid van de inseminatie afneemt. Tot slot is het nodig om de katheter bij iedere zeug na het insemineren minimaal tien seconden rond te draaien.

Daarmee moet de activiteit van de

baarmoeder op gang komen, zodat de baarmoeder het sperma verder brengt naar de eileiders.

Werken met PCI kost dus niet alleen extra tijd en meer werk, maar gaat bovendien ten koste van de betrouwbaarheid. Op verschillende momenten kan het mis gaan. Tegenover de nadelen staat geen beter bevruchtingsresultaat. PCI is voor de Nederlandse varkenshouderij dan ook geen verbetering ten opzichte van de huidige techniek.

Bij post cervicale inseminatie (1) gaat een slangetje in de pipet dieper de zeug in dan bij normale inseminatie (2).

OPLEIDING CO-ASSISTENTEN

Varkens K.I. Nederland ontvangt vier keer per jaar een groep co-assistenten diergeneeskunde. Deze studenten studeren binnen een jaar af en hebben gekozen voor de differentiatie landbouwhuisdieren. Op deze dag maken ze kennis met de Varkens K.I. en de fokkerij in Nederland. Onderwerpen die aan bod komen zijn

de Nederlandse markt, de productie van sperma en de gehanteerde kwaliteitscriteria. Daarnaast wordt er stilgestaan bij de kennisproducten van Varkens K.I. Nederland. Wij vinden het belangrijk dat de dierenartsen in spé met de meest recente kennis op gebied van K.I. en fokkerij in de praktijk instromen.

OPENINGSTIJDEN ROND DE FEESTDAGEN

Hoewel er enkele feestdagen voor de deur staan, heeft dat geen gevolgen voor de openingstijden van Varkens K.I. Nederland. We zijn open en leveren gewoon sperma uit. Samengevat:

Tweede Paasdag, maandag 5 april: open

Koninginnedag, vrijdag 30 april: open

Bevrijdingsdag, woensdag 5 mei: open

Tweede Pinksterdag, maandag 24 mei: open

Rond deze feestdagen levert Varkens K.I. Nederland, zoals normaal ook het geval is, op donderdagen geen sperma uit.

KLEINE AFZETSTIJGING SPERMA

Varkens K.I. Nederland leverde in 2009 iets meer sperma dan in 2008. In totaal werden vorig jaar 3,45 miljoen doses uitgeleverd en dat is 0,4% meer dan in 2008.

Het wegvallen van de afzet richting fokkerij-organisaties PIC en Hypor is daarmee helemaal gecompenseerd. Uitbreiding bij bestaande klanten en nieuwe klanten zijn hiervoor verantwoordelijk.

TOPIGS-producten hebben het grootste aandeel in de afzet van eindbeersperma (96%). In de laatste twee maanden van 2009 had de Deense Duroc een aandeel van 2,6%. BHZP, Duitse Piétrain en Hermitage hebben elk een aandeel in de afzet van minder dan 1%.

Vraag het de deskundige

1. Is het goed om opfokgelten te flushen en hoe doe ik dat dan?

Antwoord van Jan Verheijden, reproductiebegeleider:

Flushen heeft tot doel de gelt in een positieve energiebalans te brengen. Dat leidt tot betere eicellen en een betere ovulatie. Er komen dus meer eicellen van een goede kwaliteit. Bovendien helpt flushen bij de stimulatie van de berigheid. Flushen is al te gebruiken op weg naar de eerste berigheid. Flushen heeft het meeste resultaat wanneer er tien tot minimaal zeven dagen voor de verwachte volgende berigheid mee wordt gestart. Verplaatsing van de gelten kan tot maximaal vijf dagen voor de verwachte berigheid. Dat is ook het moment om met de bronststimulatie te starten. Tijdens de flushperiode krijgen de gelten minimaal 3,5 kilo voer per dag. Dit kan zowel flush- als lactovoer zijn. Individuele voeding is daarbij een voorwaarde. Zorg er daarnaast voor dat de gelten altijd onbeperkt kunnen drinken. Het is belangrijk dat de gelten in deze fase blijven doorvreten. Voorkom dus onnodige stress en zorg ervoor dat de gelten ruim op tijd gewend zijn aan het huisvestingssysteem en het voersysteem.

2. Hoe kan ik een beer het beste huisvesten?

Antwoord van Arno Joosten, hoofd sales en service:

Ons advies is om de beren niet in de inseminatiestal te huisvesten. Op veel bedrijven gebeurt dat echter wel. Vaak liggen de berenhokken in de inseminatiestal direct naast de hokken met gelten. Ook bij de huidige nieuwbouwplannen zien we deze stalindeling nog vaak terugkomen. Dit is echter een ver van een optimale situatie. Zowel onderzoek als de praktijk laten dit zien. Wanneer de beren in de inseminatiestal liggen, worden er naar verhouding veel meer zeugen later dan een week na het spenen berig. Daarmee neemt de lengte van het interval spenen-eerste inseminatie toe. Bovendien neemt bij een latere berigheid vaak de lengte van de berigheid af. Dat gaat ten koste van het afbigpercentage en de toomgrootte. Bij vaste aanwezigheid van beren in de inseminatiestal worden de gelten bovendien veel slechter berig en zijn ook de beren veel minder actief tijdens de stimulatie.

**VARKENS K.I.
Nederland**

Roermondstraat 11
7418 CP Deventer
T 0570 63 83 00
F 0570 63 83 01
info@varkenski.nl
www.varkenski.nl

Telefoonnummers
Kantoor Deventer
T (0570) 63 83 00

Distributiecentrum
Vught (regio zuidwest)
T (0411) 64 88 11
VRS: (0411) 64 48 68

Distributiecentrum
Helden (regio zuidoost)
T (077) 306 75 00
VRS: (077) 306 75 05

Distributiecentrum
Deventer (regio
midden en noord)
T (0570) 63 83 03
VRS: (0570) 63 83 04

VOOR VRUCHTBAAR RESULTAAT